

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen

Allmänna byrån, I1

Beslutande

Minister

Camilla Gunell

Föredragande

Avdelningsjurist

Magnus Unger

Justerat

Omedelbart

Nr 79

Ålands förvaltningsdomstols felaktiga hänvisning till
rikets lag om områdesanvändning

ÅLR 2024/6141

253 I1

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt besvara Ålands förvaltningsdomstols skrivelse enligt
bilaga 1, I124E67.

Bakgrund

Ålands landskapsregering har 26.9.2024 emottagit en skrivelse från Ålands
förvaltningsdomstol.

Hänvisning

Ålands förvaltningsdomstols beslut av 8.7.2024 (30/2024)

Ålands förvaltningsdomstols skrivelse daterad 29.9.2024

Ålands förvaltningsdomstol

aland.fd@om.fi

Kontaktperson

Magnus Unger, Avdelningsjurist

Ärende

Ålands förvaltningsdomstols felaktiga hänvisning till rikslagstiftning

Med anledning av Ålands förvaltningsdomstols beslut av 8.7.2024 (30/2024) och Ålands förvaltningsdomstols skrivelse daterad 29.9.2024 ser sig landskapsregeringen tvungen att till Ålands förvaltningsdomstol påpeka att utgående från Högsta förvaltningsdomstolens prejudicerande beslut HFD 2022:127 faller besvärsrätten vad gäller planläggnings- och bygglovsärenden inom åländsk lagstiftningsbehörighet samt att plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland ska tillämpas.

Bakgrund

Ålands förvaltningsdomstol har 8.7.2024 givit beslut i ärendet om besvär mot bygglov för passagerarterminal i Långnäs (30/2024). Besväret avvisades utan prövning. Motiveringen är att besvärande inte har besvärsrätt i enlighet med 192 § 1 mom. 3 punkten i rikets markanvändnings- och bygglag (Lag om områdesanvändning först efter 1.1.2025).

Byggnads- och miljönämnden i Lemland och Lumparland har skickat förvaltningsdomstolens beslut till landskapsregeringen för kännedom. Detta med anledning av att förvaltningsdomstolen inte tillämpat 96 § i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland utan i stället tillämpat rikets markanvändnings- och bygglag (FFS 132/1999).

Motivering

Behörigheten gällande besvärsrätten har ansetts delad mellan riket och landskapet Åland. Detta framgår av Högsta förvaltningsdomstolens prejudicerande beslut HFD 2022:127 som gällde besvärsrätten i ett detaljplaneärende i Jomala kommun där den åländska plan- och bygglagen (2008:102) tillämpades. Utöver de bestämmelser som finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019) kan det även finnas särskilda bestämmelser om besvärsrätt i speciallagstiftning. I det aktuella fallet skilde sig specialbestämmelserna åt mellan den åländska plan- och bygglagen och rikets markanvändnings- och bygglag (FFS 132/1999) precis som besvärsrätten för bygglov enligt 96 § 2 mom. 2 punkten i plan- och bygglagen. Högsta förvaltningsdomstolen fann att den åländska något vidare rätten till besvärsrätt tillämplig i det aktuella fallet. Högsta förvaltningsdomstolen resonerar som

så att i och med att syftet med ändringssökandet är att garantera att besluten är lagenliga och att den materiella lagstiftningen förverkligas, är frågan om besvärsmått inte endast en rättskipningsangelägenhet enligt 27 § 23 punkten självstyrelselagen för Åland (FFS 1991/1144) utan även en fråga om materiell lagstiftning rörande byggnads- och planväsandet inom åländsk lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 7 punkten självstyrelselagen för Åland.

Sammanfattningsvis är landskapsregeringens bedömning att den oberoende domstolen Ålands förvaltningsdomstol inte tillämpar gällande rätt utgående från Högsta förvaltningsdomstolens prejudicerande beslut HFD 2022:127. Av 96 § 2 mom. 2 punkten i den åländska plan- och bygglagen följer att besvärsmått i ett ärende som gäller bygglov har "*den vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet påverkar*" medan det i 192 § 1 mom. 3 punkten i rikets markanvändnings- och bygglag framkommer att besvärsmått i ett ärende som gäller bygglov har "*den vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet direkt påverkar*". Den åländska besvärsmåtten är således lite vidare och följer man principerna från Högsta förvaltningsdomstolens prejudicerande beslut HFD 2022:127 faller frågan inom åländsk exklusiv lagstiftningsbehörig som medför att 96 § i den åländska plan- och bygglagen ska tillämpas gällande besvärsmåtten för bygglov. Det är således inte fråga om en så kallad 19 § 3 mom. bestämmelse i självstyrelselagen för Åland där rikslagstiftning tas med i åländsk lagstiftning för att få enlighet och överskådlighet samt där rikslagstiftningen ska tillämpas ifall avvikelser uppstår. Detta framgår uttryckligen i Ålandsdelegationens (D 10 07 01 127, s 6) yttrande över plan- och bygglagen, vari sägs att 97 och 99 §§ kan tas in i plan- och bygglagen med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen. Däremot nämns inte 96 § och Ålandsdelegationen nämner heller inget om att 96 § skulle utgöra ett behörighetsöverskridande, vilket man skulle ha gjort om besvärsmått låg helt inom rikets behörighet.

Gällande argumentet som framförs att Ålands förvaltningsdomstol avgjort ett liknande ärende 2015 på samma sätt må följande konstateras. Endast Högsta förvaltningsdomstolens domar är i detta sammanhang prejudikatbildande varför förvaltningsdomstolens dom från 2015 inte kan betraktas som en rättskälla. Den tolkning av 96 § som framgår i HFD 2022:127 är därför gällande rätt.

Då denna fråga skapar osäkerhet i det åländska samhället rörande vad som är gällande rätt på området, ser landskapsregeringen inte några andra alternativ än att nu formellt med tydlig motivering besvarar Ålands förvaltningsdoms skrivelse i ärendet.

Minister

Camilla Gunell

Avdelningsjurist

Magnus Unger

FÖR KÄNNEDOM

Ålandsdelegationen

Ålands lagtings självstyrelsepolitiska nämnd

Högsta domstolen

Högsta förvaltningsdomstolen

Justitieministeriet

Riksdagsledamot Mats Löfström